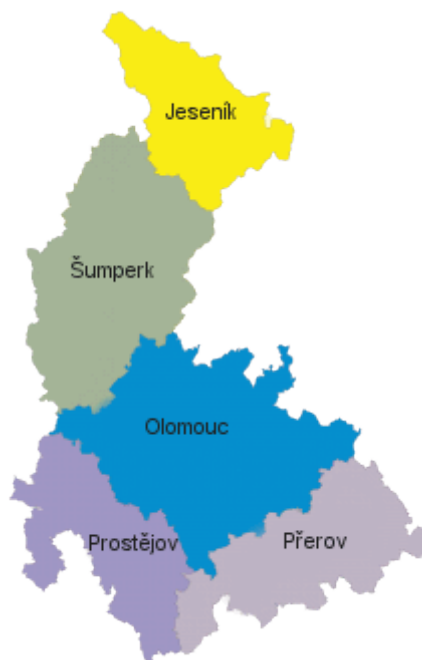

Koncepce k zajištění výkonu regionálních funkcí v knihovnách Olomouckého kraje v letech 2017–2020

Duben 2017

OBSAH:

1 ÚVOD	3
2 SYSTÉM KNIHOVEN V OLOMOUCKÉM KRAJI V LETECH 2015-2017	4
2.1 Vymezení pojmů.....	4
2.2 Legislativní zajištění.....	5
3 REGIONÁLNÍ FUNKCE V OLOMOUCKÉM KRAJI V LETECH 2015-2017	5
3.1 SWOT ANALÝZA RF.....	7
4 KONCEPCE ROZVOJE REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ KNIHOVEN OLOMOUCKÉHO KRAJE PRO OBDOBÍ 2017-2020	8
4. 1. Hlavní cíle výkonu RF v Olomouckém kraji na léta 2017-2020 v souladu s celostátní Konceptí rozvoje knihoven v ČR	9
4. 1. 1. Stabilizace finančního zajištění RF.....	9
4. 1. 2. Utužení profesních vztahů a podpora komunikace v rámci krajské sítě knihoven.....	9
4. 1. 3. Podpora zavádění Standardu pro dobrý fond do praxe.....	10
4. 1. 4. Komunikace se zřizovateli knihoven a propagace regionálních služeb.....	10
4. 1. 5. Udržení či zlepšení stávající kvality celoživotního vzdělávání knihovníků....	11
4. 1. 6. Zvýšení počtu obcí přispívajících na nákup knih.....	11
4. 1. 7. Podpora a motivace knihovníků neprofesionálních knihoven v kraji.....	11
4. 2. Dílčí cíle koncepce RF v Olomouckém kraji na základě standardů	12
4. 2. 1. Poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány, rozborů.....	12
4. 2. 2. Statistika knihovnických činností.....	12
4. 2. 3. Vzdělávání knihovníků, semináře a porady.....	13
4. 2. 4. Tvorba výměnných knihovnických fondů, jejich cirkulace a distribuce.....	13
4. 2. 5. Pomoc při revizi a aktualizaci knihovnických fondů.....	13
4. 2. 6. Nákup a zpracování knihovnických fondů pořízených z prostředků obcí a jejich distribuce.....	14
4. 2. 7. Servis automatizovaného knihovnického systému (AKS).....	14
5 ZÁVĚR	15

1 ÚVOD

Knihovny v České republice tvoří hustou funkční síť, která zahrnuje více jak 5 tisíc institucí. Jejich služeb využívá zhruba 40% české populace, a to nejen ve velkých městech, ale i v menších obcích. Ročně knihovny navštíví více jak 23 mil. návštěvníků, kteří si vypůjčí přes 60 mil. knih. Lze tedy oprávněně říci, že knihovny patří mezi nejnavštěvovanější kulturní instituce u nás.

Jejich funkce se od původního úkolu shromažďovat, archivovat, uchovávat a půjčovat dokumenty v jakékoliv formě posunula směrem k neméně důležité funkci komunitní a vzdělávací. V současnosti ročně zorganizují cca 65 tisíc kulturních akcí pro více jak 2 mil. návštěvníků.¹ Vlivem rychlého vývoje digitálních zdrojů došlo k postupné transformaci služeb klasických na nové a komunitní role knihoven tak získává rok od roku na důležitosti. Zřejmé je to především v obcích s méně jak tisícem obyvatel, kde jsou obecní knihovny mnohdy jediným zdrojem kulturního vyžití.

Cílem knihoven je tedy nejen v zajištění rovného přístupu k veřejným knihovním a informačním službám všem uživatelům bez rozdílu, ale také v dalších službách, které se knihovny bez ohledu na velikost snaží po vzoru dalších evropských zemí nabízet v co nejvyšší kvalitě. Předpokladem pro tuto činnost je především celostátně koordinovaná spolupráce zajišťovaná prostřednictvím programu regionálních funkcí (dále jen RF).

Předkládaná koncepce RF má za cíl systémově podporovat všechny knihovny Olomouckého kraje tak, aby služby v nich nabízené byly v rámci rozsahu i jejich kvality vyrovnané bez ohledu na počet obsluhované populace v daném místě. Prostředkem k dosažení tohoto cíle je nejen účelná dělba práce a koordinace odborných činností, ale především efektivní využití finančních prostředků poskytovaných každoročně z rozpočtu Olomouckého kraje.

¹ Na základě statistických dat získaných prostřednictvím centra NIPOS pro rok 2016. Dostupné online na http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2013/05/Kultura_v_cislech_2016_web.pdf

2 SYSTÉM KNIHOVEN V OLOMOUCKÉM KRAJI V LETECH 2015-2017

2.1 Vymezení pojmů

Regionální funkce (RF) jsou v praxi uplatňované odborné knihovnické činnosti, v jejichž rámci poskytuje krajská knihovna a jí pověřené knihovny základním knihovnám v kraji především služby poradenské, vzdělávací a koordinační, budují výměnné fondy a vykonávají další nezbytné činnosti směřující k rozvoji knihoven a veřejných knihovnických a informačních služeb.

Krajská knihovna je knihovna zřízená krajem ve smyslu § 11 a dalších ustanovení zákona č. 257/2001 Sb. V Olomouckém kraji plní funkci krajské knihovny Vědecká knihovna v Olomouci (VKOL).

Základní knihovna je knihovna zřízená obcí či jiným orgánem poskytující veřejné knihovnické a informační služby ve smyslu zák. č. 257/2001 Sb., evidovaná v registru Ministerstva kultury ČR (dále též MK ČR). Základní knihovnou je i knihovna specializovaná.

Pověřená knihovna (PK) je základní knihovna, která na základě smlouvy s krajskou knihovnou plní regionální funkce dle standardů RF na vymezeném území. Součástí této smlouvy je jmenovitý seznam obsluhovaných knihoven a plán činností na daný rok.

Středisková knihovna je základní knihovna, která plní RF ve zvolené oblasti na základě smlouvy o nákupu knihovnických služeb s pověřenou knihovnou. Střediskovou knihovnou může být jen knihovna profesionální (viz níže). Středisková knihovna je pro PK zároveň knihovnou obsluhovanou.

Obsluhovaná knihovna je základní knihovna, která poskytuje veřejné knihovnické a informační služby ve smyslu zák. č. 257/2001 Sb. Je evidovaná v registru MK ČR a uzavřela s pověřenou knihovnou smlouvu o poskytování regionálních služeb, v níž je označena jako jejich příjemce.

Neprofesionální knihovník (dobrovolný knihovník) je pracovník základní knihovny zpravidla zřízené obcí, který vykonává knihovnickou činnost v maximálním rozsahu 15 hodin týdně.

Neprofesionální knihovna je základní knihovna zpravidla zřízená obcí, veřejnosti přístupná do 15 hodin týdně. Praktickou knihovnickou a informační činnost vykonává neprofesionální (dobrovolný) knihovník.

Profesionální knihovník je osoba, zaměstnaná v profesionální knihovně, obvykle s potřebnou praxí či odbornou knihovnickou kvalifikací.

Profesionální knihovna je každá knihovna poskytující veřejné knihovnické a informační služby, která je veřejnosti přístupná v časovém rozsahu větším než 15 hodin týdně.

Specializované knihovny jsou veřejně přístupné knihovny specializované oborově nebo zaměřené na speciální skupinu uživatelů (tj. např. školní knihovny, knihovny při archivech, muzeích, galeriích, lékařské knihovny, farní knihovny, vojenské a další).

2.2 Legislativní zajištění

Koncepce k zajištění výkonu RF v Olomouckém kraji vychází z následujících legislativních dokumentů. Všechny jsou dostupné online na webových stránkách VKOL v sekci Regionální funkce.

Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinace v rámci České republiky z roku 2015.

Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky.

Koncepce zajištění výkonu regionálních funkcí v knihovnách Olomouckého kraje v letech 2015–2017 z dubna 2015.

Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2016–2020.

3 REGIONÁLNÍ FUNKCE V OLOMOUCKÉM KRAJI V LETECH 2015-2017

Vědecká knihovna v Olomouci v rámci výkonu RF v Olomouckém kraji spolupracuje s celkem 7 pověřenými knihovnami v pěti bývalých okresech.

- Knihovna města Olomouce
- Městská knihovna Šumperk
- Městská knihovna v Přerově
- Městská knihovna Lipník nad Bečvou
- Městské kulturní zařízení Hranice (původně Městská knihovna v Hranicích)
- Městská knihovna Prostějov
- Městské kulturní zařízení Jeseník (původně Knihovna Vincence Priessnitze v Jeseníku)

V roce 2016 bylo v Olomouckém kraji obsluhováno celkem 475 knihoven. V tomto počtu je zahrnuto 7 pověřených knihoven, 71 profesionálních knihoven a 405 neprofesionálních knihoven. Počet obsluhovaných knihoven v rámci jednotlivých let kolísá jen drobně. Počet knihoven nevyužívajících systém RF v Olomouckém kraji klesl z 5 na 4. Všechny se nacházejí v regionu Přerov a i přes opakovanou nabídku nejeví o regionální funkce zájem. Je jim pouze zpracovávána každoroční statistika a zasílána nabídka vzdělávacích akcí.

Ve všech regionech kromě regionu Prostějov funguje střediskový systém. Střediskové knihovny však regiony nepokrývají rovnoměrně a některé původně střediskové knihovny ztrácejí podporu svých zřizovatelů. Výsledkem je tedy postupná centralizace výkonu RF zpět k pověřeným knihovnám, které obvykle péči o obsluhované knihovny zrušeného střediska přebírají.

Region	Počet obsluhovaných knihoven	Počet středisek
Olomouc	131	4
Šumperk	96	7
Přerov	58	2
Lipník n. Bečvou	31	2
Hranice	32	2
Prostějov	96	0
Jeseník	24	4

Zřetelný je pokles počtu středisek především v regionu Olomouc a Šumperk. Knihovna města Olomouce v roce 2014 využívala k výkonu RF 6 středisek, Městská knihovna v Šumperku 9. V obou případech je započítáno vlastní středisko pověřené knihovny. Pro následující roky se počítá s dalším snižováním tohoto počtu, a to i navzdory faktu, že je střediskový systém mnohdy ekonomicky i personálně výhodnější než systém centrální.

Částka poskytnutá z rozpočtu Olomouckého kraje na výkon RF zůstávala po dobu let 2015-2017 ve stejné výši, tj. 9 milionů Kč. K jejímu navýšení nedošlo ani v souvislosti se zvýšením tarifních mezd pracovníků ve veřejném sektoru schváleném vládou v letech 2014, 2015 a 2016. Nicméně ve srovnání s ostatními kraji nebyl Olomoucký kraj jediný, který neposkytl v rámci dotace toto navýšení. Rozdělení dotace probíhá a nadále bude probíhat dle klíče stanoveného Metodickým pokynem MK ČR.²

Mnohem problematičtější se jeví doba, kterou potřebuje Olomoucký kraj na schválení dotace, podpis smluv s knihovnami a následné zpracování. V roce 2016 tak došlo k rekordnímu zpoždění uzavření smluv, ke kterému došlo až na přelomu měsíců dubna a května. Potřebné finanční prostředky měly pověřené knihovny na svých účtech k dispozici v měsíci červnu.

Tento negativní vývoj vážně narušil spolupráci v rámci celé krajské sítě knihoven. Pověřené knihovny byly nuceny propustit zaměstnance až do zmíněného podpisu smlouvy mezi krajem a knihovnou, což mělo za následek destabilizaci v personální oblasti. Obsluhované knihovny se ocitly bez pomoci metodické, poradenské i praktické – nebyly nakupovány knihy do výměnných fondů, neprobíhala cirkulace souborů a ve většině regionů ani vzdělávání. Situace poškodila dlouhodobě budované vztahy na obou úrovních – mezi krajskou a pověřenou knihovnou a mezi knihovnou pověřenou a obsluhovanou. Důraz byl v minulých letech kladen na zlepšení spolupráce se zřizovateli jednotlivých knihoven, bohužel důsledkem výše zmíněného dochází spíše ke stagnaci.

² Viz Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinace v rámci České republiky z roku 2015. Dostupné online na <http://www.vkol.cz/cs/regionalni-funkce/dokumenty-rf/>

Uspokojivého výsledku bylo dosaženo v oblasti organizace vzdělávacích akcí v regionu. Jejich počet byl oproti roku 2014 navýšen o 30%. Vyšší a pestřejší nabídku odborného vzdělávání v krajské knihovně si chválí všechny pověřené knihovny a také knihovny obsluhované. Zavedení evaluace pomohlo zvýšit kvalitu nabízených školení a umožnilo získat lepší představu o zájmu a potřebách knihovníků v Olomouckém kraji. O větším zájmu svědčí i navýšení obsazenosti jednotlivých školení, které se pohybuje v rozmezí 98-100 %. Většina akcí je tak kapacitně zcela zaplněna. Počet účastníků školení narostl o 34% z 468 osob v roce 2014 na 706 knihovníků v roce 2016.

Dlouhodobě nejvyužívanější složkou regionálních funkcí v kraji je po poradenské a konzultační činnosti také cirkulace výměnných souborů. Pověřeným knihovnám se podařilo minimalizovat dopad neuspokojivé finanční situace na nákup výměnných fondů. Meziroční přírůstek je tak víceméně stabilní. Snaha o snižování provozních nákladů vedla k tomu, že v rámci cirkulačních souborů je transportován větší počet knižních svazků než v loňských letech. Ve většině regionů tak lze sledovat pokračující trend snižování počtu cirkulačních souborů a zvětšování jejich objemu. Nejmarkantnější to bylo v roce 2016, kdy bylo cirkulováno 120 305 knih.

Region	Počet cirkulovaných souborů			Počet cirkulovaných svazků		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Olomouc	375	384	254	39 058	42 186	45 822
Šumperk	814	832	818	14 428	14 967	17 152
Přerov	154	165	175	20 601	19 396	20 395
Lipník n. Bečvou	412	400	385	10 824	11 565	11 306
Hranice	319	302	277	7 030	6 285	5 074
Prostějov	153	173	160	11 165	13 271	16 055
Jeseník	428	372	462	5 856	3 418	4 501
Celkem	2 655	2 628	2 531	108 962	111 088	120 305

3.1 SWOT ANALÝZA RF

Silné stránky

- hustá síť knihoven v rámci celého kraje
- využívání informačních technologií při poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb
- kvalitní a pestrá vzdělávací nabídka pro profesionální i neprofesionální knihovníky
- bohatá nabídka kulturních akcí pro různé věkové kategorie uživatelů
- snadný přístup k fondům ostatních knihoven
- vysoká kvalifikovanost pracovníků knihoven
- zájem obyvatel o knihovní fondy

- systematická práce s uživateli a se školami zaměřená na zvyšování čtenářské a informační gramotnosti
- kvalitní a dostupné informační zdroje pro vzdělávací i výzkumné potřeby

Slabé stránky

- nevyrovnaný meziroční harmonogram úkonů souvisejících se získáním dotace na výkon RF z Olomouckého kraje
- dlouhodobě nepříznivá ekonomická situace v kraji
- nedostatečný počet pracovníků v knihovnách, který omezuje další rozvoj institucí
- nezájem o knihovní služby ze stran zřizovatelů a nepochopení přínosu knihoven v oblasti obecní kultury
- malá prestiž pracovních pozic a s tím související nedostatečné finanční ohodnocení kvalitních kvalifikovaných pracovníků
- chybějící vícezdrojové financování
- slabý zájem veřejnosti o komunitní akce knihoven

Příležitosti

- vývoj nových technologií v knihovnách umožňující využívat služby v nepřetržitém režimu
- motivace podfinancovaných pracovníků knihoven
- snaha pracovníků celoživotně se vzdělávat
- posílení vzdělávací a komunitní role knihoven
- zlepšení profesních vztahů napříč celou sítí knihoven v kraji a prohloubení vztahů mezi knihovnami a jejich zřizovateli

Hrozby

- opětovné snížení rozpočtu na zajištění výkonu RF a s tím souvisejícím pokles kvality poskytovaných služeb
- masivní odchod demotivovaných pracovníků související s nerovnováhou mezi požadovaným výkonem a výší finančního ohodnocení
- neustále se zvyšující fixní výdaje knihoven
- pokles zájmu škol o vzdělávání v knihovnách vlivem legislativních změn
- ohrožení živelnými pohromami

4 KONCEPCE ROZVOJE REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ KNIHOVEN OLOMOUCKÉHO KRAJE PRO OBDOBÍ 2017-2020

Koncepce RF do roku 2020 respektuje vývoj cílů a úkolů z let předcházejících. Na některé z cílů navazuje, jiné vhodně rozšiřuje. Cílem koncepce je směřovat k vývoji knihoven v Olomouckém kraji směrem k sebevědomým institucím, které jsou nejen veřejností, ale i svými zřizovateli chápány jako velmi důležitá komunitní střediska

podporující spolupráci v oblasti vzdělávání a kreativity. Snahou je podporovat modernizaci stávajících obecních knihoven, a to nejen v oblasti vybavení, ale především v oblasti knihovního fondu, dále rozšíření nabídky komunitních aktivit knihoven a spolupráce s jinými neziskovými organizacemi volnočasových a vzdělávacích aktivit v obcích.

4. 1. Hlavní cíle výkonu RF v Olomouckém kraji na léta 2017-2020 v souladu s celostátní Konceptí rozvoje knihoven v ČR

Celostátní Koncepte rozvoje knihoven v ČR na léta 2017–2020 byla přijata vládou ČR dne 23. listopadu 2016. Výkon RF je zařazen pod prioritní oblast č. 2 Knihovny jako otevřená vzdělávací, kulturní, komunitní a kreativní centra. S činnostmi zahrnutými v poskytování RF dále blíže souvisí oblasti č. 5 Výstavba knihoven, podpora infrastruktury ICT v knihovnách, č. 6 Systém hodnocení a marketing VKIS a č. 7 Vzdělávání pracovníků knihoven. Hodnocení úspěšnosti jednotlivých cílů bude probíhat na základě předem stanovených indikátorů.

4. 1. 1. Stabilizace finančního zajištění RF

Cílem je stabilizovat harmonogram úkonů nutných k získání dotace na RF v rámci Olomouckého kraje a pokud možno podporovat její navyšování v souladu s reálnými náklady jednotlivých oblastí regionálních služeb. Vzhledem k tomu, že program RF je celoroční a služby zahrnuté v tomto programu by měly být ze své podstaty poskytovány stabilně v průběhu celého kalendářního roku, veškeré snahy budou směřovat k podpoře získání dotace na výkon těchto funkcí už v lednu daného roku. V rámci úzké spolupráce s příslušnými orgány krajské samosprávy bude vyvíjen tlak na navyšování dotace na poskytování RF v Olomouckém kraji, a to v souladu se schváleným navýšením tarifních mezd MK ČR a růstem mandatorních výdajů jako jsou zvyšování cen knih a obalového materiálu či pohonných hmot.

Indikátory úspěšné realizace:

- sledování výše finančních prostředků určených pro jednotlivé regiony na časové ose s přihlédnutím k aktuální situaci v jiných krajích
- objem financí poskytnutých na jednotlivé oblasti RF (mzdy, nákup knih, nákup služeb) v obsluhovaných regionech

4. 1. 2. Utužení profesních vztahů a podpora komunikace v rámci krajské sítě knihoven

Vlivem negativního vývoje v oblasti financování v minulých letech došlo k markantnímu poškození vztahů napříč celou krajskou sítí. Stále se zvyšující finanční, ale i administrativní náročnost výkonu RF vyvíjí vysoký tlak na profesní vztahy mezi spolupracujícími knihovnami. Oslabeny byly nejen tradiční vztahy mezi knihovnou krajskou a knihovnami pověřenými, ale také vztahy mezi knihovnami pověřenými a obsluhovanými. Bude podporována užší spolupráce mezi knihovnami, jak v oblasti administrativních úkonů (statistická činnost, dotazníková šetření a výzkumy), tak

v oblasti vzdělávací a komunitní. Bude podporováno rozšíření nabídky profesních setkání zaměřených na výměnu zkušeností pracovníků knihoven, a to jak v rámci regionu, tak i mimo něj (např. pravidelná setkání profesionálních knihovníků v regionech či studijní zájezdy do jiných knihoven).

Indikátory úspěšné realizace:

- průběh spolupráce v oblasti statistiky a aktualizace nominálních údajů obsluhovaných knihoven
- rozsah distribuce informací z krajské knihovny směrem k základním knihovnám
- účast profesionálních knihovníků na poradách, profesních setkání a studijních zájezdech v jednotlivých regionech

4. 1. 3. Podpora zavádění Standardu pro dobrý fond do praxe

V souladu se zaváděním nového Standardu pro dobrý fond bude větší pozornost věnována stavbě knihovního fondu. Podporovány budou rozsáhlé aktualizace zastaralého fondu, který je udržován především v malých neprofesionálních knihovnách. Hlavními indikátory nutnosti aktualizace budou vykazovaná statistická data a z nich počítaný obrát fondu, ale také jeho aktivace. Pověřené knihovny budou nápomocné při aktualizacích a rozhodování o složení ideálního knihovního fondu s přihlédnutím k mezinárodní směrnici IFLA a ke konkrétní situaci v místě sídla knihovny. VKOL se bude při metodických návštěvách více zaměřovat na stáří a rozsah knihovního fondu vzhledem k obsluhované populaci.

Indikátory úspěšné realizace:

- výpočet indikátorů Standardů pro dobrý fond a srovnání výsledků s výchozím stavem
- metodické návštěvy pracovníků VKOL a hodnocení stavu knihovního fondu a péče o něj

4. 1. 4. Komunikace se zřizovateli knihoven a propagace regionálních služeb

Nadále bude pokračovat budování funkčních vztahů se zřizovateli obecních knihoven a propagace programu regionálních služeb. Aktuální situace dokazuje, že obecní zastupitelé a starostové nemají přehled o regionálních funkcích a jejich významu pro obecní knihovny. Budou podporována regionální setkání starostů či zástupců zřizovatelů knihoven, která budou věnována významu RF, aktuálnímu stavu knihoven v regionu i možnostem, jak zlepšit veřejné informační a knihovnické služby v jejich obcích. VKOL zajistí distribuci propagačních materiálů RF pověřeným knihovnám.

Indikátory úspěšné realizace:

- rozsah a podoba spolupráce zřizovatelů knihoven s pověřenými knihovnami

4. 1. 5. Udržení či zlepšení stávající kvality celoživotního vzdělávání knihovníků

Plánování jednotlivých vzdělávacích aktivit VKOL bude probíhat ve spolupráci s jednotlivými pověřenými knihovny. Na konci každého kalendářního roku bude zorganizován elektronický průzkum zpětné vazby od knihovníků a informačních pracovníků knihoven. Součástí budou otázky směřující k detekci vzdělávacích priorit. Po ukončení každé vzdělávací aktivity ve VKOL proběhne elektronická evaluace, jejíž výsledky bude VKOL archivovat a využívat pro pozdější užití. VKOL bude podporovat plošné zavádění Konceptu CŽV na základě aktuální situace (např. rozsah zájmu pracovníků o přípravu na autorizovanou zkoušku či o její složení v Olomouckém kraji). Nadále bude probíhat podpora roadshow a celostátních odborných výstupů v rámci jednotlivých projektů jako je seznámení a práce s portálem Knihovny.cz či Národní virtuální fonotékou.

Indikátory úspěšné realizace:

- výsledky evaluace jednotlivých vzdělávacích aktivit
- počet vzdělávacích aktivit a jejich obsah
- počet obslužených knihoven a účast knihovníků na akcích

4. 1. 6. Zvýšení počtu obcí přispívajících na nákup knih

Se zlepšením komunikace se starosty úzce souvisí zvyšování počtu obcí, které přispívají na nákup knih, a to jak na nákup výměnného fondu, tak na nákup vlastního, tzv. kmenového fondu. Doposud velká část neprofesionálních knihoven nedisponuje prostředky na nákup a obnovu svého stávajícího kmenového fondu, což komplikuje i potřebné aktualizace. Na nákup výměnného fondu přispívají knihovny pouze ve dvou regionech ze sedmi, a to jen malá část. Nadále bude zdůrazňován význam nákupu knihovního fondu a bude podporován smluvní dodatek, který zavazuje obsluhované obce poskytovat drobný příspěvek na nákup knih. Jeho výše se bude odvíjet na základě počtu obyvatel dané obce. Na schopnosti obcí zaplnit knihovny novými tituly je závislá také úspěšnost bodu Podpora zavádění Standardu pro dobrý fond do praxe.

Indikátory úspěšné realizace:

- počet obcí přispívajících na nákup kmenového fondu
- počet obcí přispívajících na nákup výměnných fondů

4. 1. 7. Podpora a motivace knihovníků neprofesionálních knihoven v kraji

Stav knihovního fondu i aktivita knihovny v komunitní oblasti je velmi úzce spjata s osobností a zájmem dobrovolného knihovníka. Mnoho z nich pečuje o obecní knihovnu bez nároku na finanční odměnu a vedení obecní knihovny chápou jako velmi zodpovědný úkol. Doposud však neexistovalo příliš možností k motivaci těchto pracovníků. Počínaje rokem 2017 bylo zavedeno ocenění Nejlepší neprofesionální knihovnický Olomouckého kraje. S jeho udílením se počítá i do budoucna. Ocenění bude propagováno na krajských, regionálních či lokálních poradách. Podporovány budou také

všechny neprofesionální knihovny, které projeví zájem o poradenství v oblasti zlepšení poskytovaných služeb.

Indikátory úspěšné realizace:

- odezva ocenění Nejlepší neprofesionální knihovník
- účast neprofesionálních knihovníků na vzdělávacích a jiných aktivitách týkajících se oboru

4. 2. Dílčí cíle koncepce RF v Olomouckém kraji na základě standardů

Doporučené standardy jednotlivých oblastí RF vymezuje Metodický pokyn Ministerstva kultury ČR, který byl naposledy novelizován v roce 2015. Při realizaci obsahu pokynu lze v případě oblastí, které nejsou blíže specifikovány zákonem, přihlídnout ke konkrétní situaci v kraji a jeho jednotlivých regionech.

4. 2. 1. Poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány, rozbory

Cíl: Zefektivnit komunikaci a informovat napříč celou krajskou sítí.

Charakteristika činností:

Krajská knihovna a pověřené knihovny

- Metodická pomoc ve všech oblastech informačního a knihovnického oboru se zvláštním zřetelem k přípravě grantových programů, zavádění AKS a komunikaci se zřizovatelem.
- Podporovat užší spolupráci knihovny se zřizovatelem
- Upozorňovat knihovny na trvalou potřebu uvádět pouze aktuální údaje a tyto údaje v případě potřeby včas aktualizovat, a to jak na webu knihovny, tak v regionálních a krajských adresářích.

4. 2. 2. Statistika knihovnických činností

Cíl: Včas, přesně a úplně shromáždit statistické výkazy a postoupit je dále ke zpracování a vyhodnocení. Užívání a ověřování statistických dat v praxi.

Charakteristika činností:

Krajská knihovna a pověřené knihovny

- Jednou ročně zpracovat a zveřejnit výsledky činnosti knihoven tak, jak to ukládá zákon č. 89/1995 o statistické službě.
- Metodická pomoc při zpracování statistik.
- Vyplňovat statistiku na základě aktualizovaných výkladů jednotlivých pojmů dle Národní knihovny ČR.
- Kontrolovat a ověřovat správnost a úplnost statistických dat při metodických návštěvách.
- Využít statistická data při rozvoji knihoven a jednání se zřizovateli.

4. 2. 3. Vzdělávání knihovníků, semináře a porady

Cíl: Podpora a zajištění celoživotního vzdělávání knihovníků v kraji a jejich informovanost o aktuálním vývoji oboru. Sdílení zkušeností a koordinace knihoven.

Charakteristika činností:

Krajská knihovna a pověřené knihovny

- Uspořádat 2x ročně poradou ředitelů pověřených knihoven.
- Uspořádat 1x až 2x ročně porady knihovníků profesionálních knihoven.
- Uspořádat 1x ročně Setkání knihovníků Olomouckého kraje, kde bude každoročně uděleno ocenění Nejlepší neprofesionální knihovnický OK.
- Nabídnout v rámci každého kalendářního roku 1 vzdělávací aktivitu zaměřenou na literaturu a 1 kurz směřovaný k práci s dětskými čtenáři.
- Zajistit školení knihovníků tak, aby pokud možno pokrývala širokou škálu knihovních služeb (odborné služby, výpůjční služby, informační činnost, komunitní činnost...) a umožňovala splnit vzdělávací standardy (48 hodin pro profesionální knihovnický, 10 hodin pro neprofesionální knihovnický).
- Důsledně se věnovat zvyšování informační gramotnosti knihovníků v kraji.
- Nabízet atraktivní školení s vysokým přínosem jak pro profesní, tak osobnostní růst.
- Podporovat pořádání vzdělávacích aktivit v jednotlivých regionech.
- Podporovat každoroční pořádání odborných výjezdních exkurzí do knihoven jak v rámci kraje, tak mimo něj.

4. 2. 4. Tvorba výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce

Cíl: Zajistit vznik kvalitních a aktuálních výměnných fondů, které budou odborně zpracovány s přihlédnutím k potřebám knihovní automatizace a jejich efektivní šíření v rámci obsluhovaných knihoven.

Charakteristika činností:

Pověřené knihovny

- Maximálně využívat při nákupu knih nabízené rabaty.
- Provádět výběr knih ve spolupráci s obsluhovanými knihovnami a respektovat požadavky jejich čtenářů.
- Provádět cirkulaci v každém regionu minimálně 3x ročně.
- Zvyšovat počet svazků v jednotlivých cirkulačních souborech.
- Podporovat vytváření a cirkulaci mimořádných výměnných souborů dle potřeb jednotlivých knihoven.
- Provádět pravidelnou aktualizaci výměnných fondů.

4. 2. 5. Pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů

Cíl: Zajistit revize a aktualizace knihovních fondů v obsluhovaných knihovnách tak, jak to udává zákon.

Charakteristika činností:

Pověřené knihovny

- Provádět revize dle zákonných termínů a informovat zřizovatele o povinnosti revize provádět.
- Poskytovat odbornou pomoc v rámci revize.
- Podporovat provádění revizí v automatizované podobě.
- Při revizích provádět i důsledné aktualizace kmenových knihovních fondů s přihlédnutím ke Standardu pro dobrý fond a doporučenému počtu svazků dle mezinárodní směrnice IFLA (2–3 svazky na 1 obyvatele).

4. 2. 6. Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků obcí a jejich distribuce

Cíl: Zajistit dostatečnou aktualizaci a obnovu stávajících kmenových fondů obsluhovaných knihoven.

Charakteristika činností:

Pověřené knihovny

- Podporovat investice obcí do nákupu kmenového fondu.
- Zajistit odborné zpracování fondu.
- Poskytovat poradenství ohledně nákupu.

4. 2. 7. Servis automatizovaného knihovního systému (AKS)

Cíl: Zajištění servisních služeb knihovnám s automatizovaným knihovním systémem.

Charakteristika činností:

Pověřené knihovny

- Zajistit údržbu systému, případně upgrade na vyšší verzi.
- Zaškolovat pracovníky pro práci s AKS a poskytovat metodickou pomoc v případě potřeby.
- Podporovat zavádění AKS v neprofesionálních knihovnách s využitím grantu VISK 3.

5 ZÁVĚR

Rozsáhlost a hustota knihovní sítě v České republice je ve světě unikátní. K tomu, aby tato síť a její vazby byly plně funkční, je nutné, aby byly činnosti zahrnuté pod pojmem regionální funkce poskytovány v rámci celého kalendářního roku. Včasné financování v odpovídající výši ze strany Olomouckého kraje je pro tyto služby stěžejní.

Snaha o srovnatelnou nabídku knihoven velkých, středních i menších není jednorázovým cílem. Ačkoliv jsou i ty nejmenší neprofesionální knihovny rovnocennými partnery a do jisté míry jsou schopny samostatnosti, i nadále bude zřetelná především potřeba metodické a konzultační činnosti či odborné zpracování fondu.

Zpracovala: Mgr. Lucie Rysnerová